

KDYŽ CHCEME NASYTIT LIDI, MUSÍME VYRÁBĚT NE VÍCE, ALE LÉPE

Přemysl Danda
premysl.danda@economia.cz

Zemědělství na celém světě dnes kvůli nárůstu populace a klimatickým změnám čelí velkým výzvám. Jednou z nich je jeho udržitelnost, shodli se účastníci debaty, kterou pořádaly na konci dubna Hospodářské noviny.

Jedna z nejčastěji citovaných definic udržitelného zemědělství hovoří o ekologické únosnosti, ekonomické přijatelnosti a sociální spravedlnosti. Podle tajemníka Agrární komory Jana Doležala zemědělství v Česku takové je, musí nicméně řešit řadu otázek.

„Když se ptáme, jak hospodařit, abychom ušetrili rostoucí populaci ve světě, musíme zároveň řešit i to, jak by měla fungovat zemědělská ekonomika, aby uživila samotné zemědělce. Ve světě je zhruba 850 milionů lidí ohroženo hladem a z toho je velká část zemědělská populace,“ uvedl Doležal.

„Je diskutabilní, zda když chceme lidi nasytit, musíme více vyrábět,“ reagoval na jeho slova Tomáš Ignác Fénix, viceprezident Evropské rady mladých zemědělců. „Já si spíš myslím, že je třeba lépe vyrábět, abychom tak mohli činit ještě dlouhou dobu. Kvantitativní hledisko nemůžeme nadřadit ostatním. Pak by totiž nebyla žádná kvalitní půda ani voda, kterou pro zemědělství potřebujeme,“ dodal.

Podle názoru Bedřicha Moldana, zástupce ředitele Centra pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy, na tom tuzemské zemědělství není dobře, zejména po environmentální stránce. „Po komunistech jsme zdědili krajinu a zemědělství ve velmi špatném stavu, ale doufali jsme, že po navrácení půdy se o ni vlastníci budou dobře starat, jak to bývalo kdysi. Jenže to se, až na výjimky, nestalo a pro mě je to veliké zklamání,“ posteskl si profesor Moldan.

Výkupní ceny se téměř nemění

V Česku máme podle Jana Doležala z Agrární komory problém hlavně s tím, že zde už 20 let nerostou výkupní ceny zemědělských plodin. „Za pšenici, řepku, kukuřici nebo mléko dostávají zdejší zemědělci velmi podobné peníze jako v roce 1990,“ řekl. A to i přesto, že se situace na trhu výrazně změnila a ceny v jiných segmentech neustále rostou. To nutí zemědělce dosahovat větší efektivity a zaměřovat se na plodiny s většími výnosy, jejichž pěstování není tak šetrné k životnímu prostředí.

Tomáš Ignác Fénix pro změnu uvedl, že tuzemské zemědělství trpí i tím, že nedokáže vyrobit ze základních plodin finální produkty. „Využijeme základní suroviny, třeba mléko a maso, ty se zpracovávají v jiném členském státě EU a k nám se dováží hotové výrobky. To je samozřejmě velká chyba. Souvisí to s tím, jak se nešťastně transformovalo naše zemědělství,“ popisoval Fénix a jako protiklad zmínil Francii, Rakousko nebo Itálii, kde mají převahu spíše rodinné podniky.

Nedostatečnou kapacitu zpracovatelského průmyslu uznal i Jan Doležal. Podle něho zpracovatelé v Česku chybí také kvůli tomu, že se zejména malí zemědělci nedokázali přizpůsobit hygienickým a administrativním podmínkám Evropské unie. Fénix ovšem vidí problém spíše na české straně. Klíčové je podle něj to, že se nepodařilo zjednodušit podmínky pro zpracování na farmách. Hygienické podmínky a stavební předpisy jsou prý složitější kvůli tuzemským požadavkům, nikoliv unijním.

Máme co měnit

Velkým tématem diskuse o udržitelném zemědělství byla rovněž voda, respektive zhoršující se schopnost jejího udržení v půdě. Podle profesora Bedřicha Moldana dříve těžila česká půda z toho, že získala velké množství vody na podzim a v zimě. Ta se následně vsákla až do podzemních vod, ze kterých půda mohla dlouhodobě těžit. Tato schopnost se ovšem právě kvůli měnícím se klimatickým podmínkám zhoršuje.

Tomáš Ignác Fénix je toho názoru, že velkou odpovědnost za zadržování vody v krajině mají právě zemědělci. „Jde o to, zda můžeme parcelovat velké půdní bloky, jak se staráme o svrchní vrstvu půdy, jaký podíl v krajině mají takzvané trvalé kultury, tedy vinohrady a sady, nebo jak hospodaříme v lesích. V tom všem máme ještě co měnit.“

Kvalita půdy podle účastníků debaty výrazně utrpěla po kolektivizaci zemědělství v době komunismu, kdy byla v Česku zprůtrhována tradice rodinného hospodářství. Mnoho zemědělců pak ani po restitucích pozemků už nechtělo v hospodaření pokračovat. V současnosti pracuje na vlastních pozemcích jen asi pětina zemědělců, zbylá část hospodaří na pronajatých. Celkově je v Česku přibližně 3,2 milionu vlastníků půdy, pouze zhruba třicet tisíc z nich se přitom věnuje zemědělství.

Velké podniky nezkrachují

České zemědělství ovlivňuje i nedostatek lidí na venkově. „Venkov trápí celosvětově odliv lidí. Je nutné na venkov znovu přitáhnout mladé lidi a udržet je tam. V současnosti často slouží jen jako noclehárna. Souvisí to s mnoha aspekty, na venkově jsou horší cesty, školy i služby. Všechny tyto segmenty je potřeba zlepšit a tím venkov znovu zatraktivnit,“ řekl Tomáš Ignác Fénix.

Podle profesora Moldana by pomohlo také zjednodušit podnikání v zemědělství. Snížit administrativní náročnost a ulehčit získávání dotací, které je v současnosti náročné.

Zastropování dotací by pak mohlo pomoci větší podpoře menších zemědělců a ekologičtějšímu hospodaření. „Snaha Evropské unie podporovat menší podniky na úkor těch větších je rozumně správná. Naopak reakce Česka, které se zastropování brání jako jedna z mála zemí EU, je naprosto špatná. Zastropování by mohlo pomoci rozvinout malé podniky,“ tvrdil Bedřich Moldan.

Se zastropováním dotací souhlasí i Tomáš Ignác Fénix. Tomu ovšem vadí, že je to jedno z mála viditelných zemědělských témat v dnešní době. Podle něho to přitom není největší výzva, se kterou se zemědělství musí vypořádávat. Zastropování dotací pomáhá malým zemědělcům a také větší mobilitě v obcích. V případě, že se rozdělují dotace podle rozvoje venkova, by podle něho neměl být podnik sankcionován kvůli své velikosti.

„Velké podniky nezkrachují, když se část peněz přenesla na ty menší, na ozelenění krajiny a na ekologičtější zemědělství. Lepší rozdělení dotací by mohlo napomoci vzniku nových cest v krajině, ale i větší biodiverzitě a celkovému zlepšení kvality české půdy,“ uvedl Fénix.

Opačně vnímá zastropování tajemník Agrární komory Jan Doležal. Mělo by podle něj negativní dopad na konkurenceschopnost českých podniků na globálním trhu. Západní země, například Belgie, pracují

Debata Hospodářských novin na téma Udržitelnost zemědělství se zúčastnili (zleva) Jan Doležal, tajemník Agrární komory, Tomáš Ignác Fénix, viceprezident Evropské rady mladých zemědělců, a profesor Bedřich Moldan, zástupce ředitele Centra pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy. Diskuzi moderoval editoř speciálních projektů mediálního domu Economia Tomáš Wehle.

FOTO: HN - HONZA MUDRA

podle něj s násobnými dotacemi na plochu. Proto si mohou dovolit nasadit nižší ceny, aniž by výrazně trahly na zisku. I Doležal však souhlasí s tím, že by peníze z dotací měly více směřovat na zkvalitnění půdy a lepší zadržování vody.

Výjimečné produkty i rozmanitá krajina

Podle účastníků debaty může být ovšem české zemědělství i na mnoho věcí pyšné. „Řada našich produktů je velmi kvalitní a máme i plodiny, které jsou celosvětově poptávané, jako je například český mák. Zároveň můžeme být pyšní na tradici. Česká krajina je členitá a rozmanitá. Nejsou to jen lesy a remízky. Měli bychom dělat všechno pro to, abychom si tuto tradici udrželi a situace se nezhoršovala, jak se děje nyní,“ přeje si Bedřich Moldan.

Tomáš Ignác Fénix vyzdvihl neustále se zlepšující české vinařství. Dalším pozitivem je podle něho stále větší zájem o kvalitu potravin, půdy, biodiverzitu nebo původ plodin. „Máme velmi schopné lidi, kteří zde pracují a na které můžeme být pyšní. Naopak co by se mohlo ještě zlepšit, je větší zájem o nakupování potravin od místních zemědělců. Například v Rakousku si velká část lidí kupuje produkty od svých zemědělců. Je to možná také tím, že v Česku se nakupují potraviny hlavně ve velkých obchodních řetězcích, ve kterých zákazníci tolik nehlídají na původ, ale spíše na jejich cenu,“ řekl na závěr debaty Jan Doležal.

Komentář

Klíčem k úspěšnému zemědělství je starost o půdu

Zdeněk Žalud
autori@economia.cz

Zamyšlení nad podobou a funkcemi moderního zemědělství bych uvedl zásadní otázkou. Chceme udržitelné české zemědělství? Udržitelnost zjednodušeně znamená předat námi spravovaný systém další generaci v lepším stavu, než v jakém jsme ho převzali. U zemědělství jde zvláště o čtyři základní rozměry. O dimenzi biologickou (biodiverzita aneb pestřý život v půdě, na a nad ní), technologickou (dostupné a současné šetrné postupy), environmentální (spokojenost s mimoprodukčními funkcemi krajiny) a ekonomickou (výhodné pro producenta, prodejce i spotřebitele). Odpověď na tuto otázku snad od všech, kdo čtou i nečtou

tento článek, zní ano. Ale jdeme touto cestou udržitelnosti? Tady už odpovědi jednoznačnou pozitivní shodu rozhodně mít nebudou.

Moderní zemědělství musí být ve výsledku souladem několika různorodých pohledů. Asi budeme souhlasit, že krajina musí produkovat, a to především potraviny (dále například dřevo, čistou vodu či energii). Obecně platí, že na naší planetě dlouhodobě stoupá počet obyvatel a s rostoucí životní úrovní i nároky na kvalitu potravin. To je v globálním světě velká příležitost pro státy s vyspělým zemědělstvím, mezi které se rozhodně můžeme počítat.

V případě, že se však produkují potraviny (takzvaná produkční funkce krajiny) stává v zemědělské prvovýrobě výhradně prioritním zájmem, dochází často k narušení dalších nenahraditelných funkcí krajiny, které na-

Když se produkce potravin stane výhradně prioritním zájmem, naruší se další funkce krajiny.

zýváme souhrnně jako služby mimoprodukční. Mezi ně patří především funkce biodiverzity, půdo- a vodochranná. V komplexnějším pojetí jde o funkce rekreační, regulační, vzdělávací či duchovní. Právě udržení a posílení těchto služeb je stále více vyžadováno občany, kteří od moderního zemědělství kromě laciných a kvalitních potravin očekávají zdravou, pestrou a zodpovědně spravovanou krajinu.

Realitou je, že mnohdy až průmyslový charakter zemědělství přinesl silnou utuženost a výrazné erozní projevy na zhruba polovině našich půd, razantní útlum půdního mikrobiálního života, úbytek ptactva, drobné zvěře a hmyzu. A tady se uzavírá kruh, neboť dramatický pokles hmyzu začíná ohrožovat i funkci produkční – vždyť ta například bez opylovačů bude limitována. Přidáme-li k tomu negativní dopady pro-

bíhající změny klimatu, zvláště vyšší výskyt extrémních meteorologických událostí, mezi nimiž dominuje sucho, máme zaděláno na obsáhlý a dlouhodobý soubor nutných nápravných opatření. V opačném případě hrozí za mnoha místech zásadní pokles úrodnosti půdy, stejně jako ohrožení produkční funkce, kterou v systémech bez živočišné výroby a meziplodin často drží jen vysoké dávky hnojiv a pesticidů.

Ale přes to všechno jsou to právě zemědělci, kdo má v rukou udržitelnost naší krajiny. Jde o motivované zemědělce vybavené nejen informacemi a zodpovědností, ale i technologiemi. Klíčem k úspěšnému modernímu zemědělství je starost o půdu. Zdravá půda je základem všech čtyř dimenzí udržitelnosti. A tu musí podpořit současné technologie, jako jsou například metody precizního zemědělství. Právě

jejich využitím lze revitalizovat půdu a v mnoha případech se i adaptovat na měnící se klima. Nezbytností budou velké investice do charakteru naší krajiny, kde je nutné vytvořit takový systém velikosti honů (rozsáhlých polí vzniklých spojením pozemků, pozn. red.), aby zůstaly zachovány konkurenční výhody našeho zemědělského systému a přitom krajina plnohodnotně plnila funkci především s ohledem na biodiverzitu a využití vody.

Moderní české zemědělství musí mít i podporu a důvěru občanů. Pokud ji občané coby spotřebitelé vyjádří preferencí českých potravin, pomohou tím i udržitelnému rozvoji naší krajiny.

Autor je vedoucím Ústavu agrosystémů a bioklimatologie Mendelovy univerzity v Brně a vědeckým pracovníkem Ústavu výzkumu globální změny AV ČR.

Bez organické hmoty v půdě a stromů nás deště nezachrání, říká zemědělec

Ivana Gračková
ivana.grackova@economia.cz

Velké, širé, rodné lány, / jak jste krásny na vše strany, / od souvratě ku souvratí / jak vás dnes to slunko zlatí! Tahle báseň známého českého poety Josefa Václava Sládka poněkud irituje zemědělce Jiřího Michaliska z Jakartovic na Opavsku. „Je to krásná báseň, ale vrací nás ke způsobu zemědělského využívání krajiny, který měl skončit zároveň se socialismem. A neskončil,“ zmiňuje farmář.

Jiří Michalisko začal hospodařit před deseti lety. Roli sehrály geny, úřady i osud. Jeho praděda, dosídlenec Sudet, byl v padesátých letech zavřený v Jáchymově, protože byl kulakem. Děda dělal agronoma u státního statku. Osmnáctiletý Jirka dostal v roce 1996 k narozeninám mladého daňka, kterého nejprve choval na zahradě. Později mu na pozemku babičky postavil malou oboru na kraji vesnice a přidal pár dalších daňků, aby jeho kamarádovi nebylo smutno. Pak se změnil zákon o myslivosti a Jirka Michalisko musel udělat ze svého koníčka práci. Založil farmový chov, načež ho úřady upozornily, že na to musí mít živnostenská oprávnění. A tak se z Jiřího Michaliska v roce 2009 stal soukromě hospodařící zemědělec.

V tomtež roce na podzim ho na dálnici skoro zabilo kolo utržené z kamionu jedoucího v protisměru. Šest týdnů byl v kómatu, tři měsíce zůstal slepý, bezmála půl roku byl ochromený. Těžký úraz změnil jeho pohled na život a vedle podivných zásahů úřadů to podle něho byl poslední impulz, proč se vrátil ke kořenům svého rodu a stal se farmářem.

„Začal jsem se zajímat o to, zda bych na půdu, která byla součástí mojí obory, mohl dostávat nějaké zemědělské dotace. Dozvěděl jsem se, že ano, ale že na ní někdo dotace pobírá, přestože já jsem na ní už devět let hospodařil,“ vypráví dnes s úsměvem nad jedním z prvních překvapení z podivně fungujícího systému. Systému, který je podle něho jednou z příčin, proč se stav půdy v Česku zhoršuje rychlým tempem a s ním klesá její schopnost udržet vodu.

Přestože je dnes vlastníkem 97 hektarů půdy v sedmi katastrech, hospodařit může jen asi na 40 hektarech. Těmi ostatními, které postupně koupil, ještě disponují nájemci, jimž vůbec není lehké vypovědět smlouvy. Chrání je nový občanský zákoník jako slabší stranu proti silným vlastníkům. Až na to, že nájemci vesměs jsou velká zemědělská družstva, akciové a holdingové společnosti obhospodařující tisícovky hektarů cizí půdy. A vlastníci bývají ti, kteří musí akorát zaplatit daň z nemovitosti a strpět původní smluvní vztahy předchozích vlastníků. „Kupoval jsem pozemek od dědiců, kteří ani netušili, že existuje nějaká nájemní smlouva, protože roky žádný nájem nedostávali,“ vypráví Jiří Michalisko. Nejspíše oprávněně se tak obává o stav svých pozemků, které zatím nemůže spravovat.

Nedobré zkušenosti s velkými zemědělskými podniky, které řídí manažeři s cílem zajistit vlastníkům co nejvyšší zisky, potvrzuje předseda Asociace soukromého zemědělství ČR Josef Stehlík. Tyto agrární podniky hospodaří z osmdesáti až devadesáti procent na pronajatých plochách, ze kterých chtějí vytěžit maximum v krátkém čase. Za nimi pak zůstává mrtvá země. „Ti, kteří nakoupili půdu, na níž pak hospodaří, se chovají diametrálně odlišně od nájemců. Jsou daleko zodpovědnější. O půdu se starají tak, aby ji zachovali v co nejlepším stavu,“ potvrzuje Josef Stehlík. Řešení se přitom nabízí, jak upozorňuje místopředseda Asociace pro vodu Jiří Paul: „V zemědělství má stát v ruce nástroj ohromné síly a to jsou dotace. Jistě to nelze změnit z roku na rok, ale proč by třeba za tři roky nemohl dostávat plné dotace jen ten zemědělec, který plní jasná kritéria dlouhodobé udržitelnosti?“

Velké investice do půdy, se kterou zatím nemůže nakládat, neumožňují mladému sedlákovvi z Jakartovic věnovat se výhradně zemědělství, musí být také zaměstnaný, byť na zkrácený úvazek. Ráno proto vstává už kolem páté hodiny, aby se postaral o dobytek, ohřál mléko telátkům, která nepřijala kráva, a jehňatům k příkrmu. V hospodářství se postará o to nejdůležitější a spěchá do práce, kde se raději zdrží déle, aby si našetřil nějaké náhradní volno na seče a nutné sezonní práce. No a odpoledne začíná obvyklý koloběh na farmě. Ten v sezoně kolikrát končí v pozdní noci, protože Jiří Michalisko aktuálně všechnu práci zastává sám, jen s občasnou výpomocí brigádníků a rodiny.

Sucho mě vyškolilo

„Začínal jsem hospodařit klasicky, ale velmi rychle jsem se poučil, že tudy cesta nevede. Nejvíce mě vyškolil rok 2015, který byl také hodně suchý, podobně jako ten loňský. Mezitím jsem mnoho věcí načel, dozvěděl se od osvědčených kolegů, něco jsem nastudoval při cestách do zahraničí,“ vypráví Jiří Michalisko a ukazuje, jak dnes vypadají jeho pozemky. Pole se střídají s pastvinami, největší půdní blok má 14,7 hektaru a je olemovaný biopásy pro zvěř. Zatímco kolem pěstují velkozemědělců pšenici, řepku, mák, kukuřici, ale našetřít také sladovnický ječmen pro nošovicový pivovar, na jeho polích je třeba hluboko kořenící vojtěška.

I Michalisko pěstuje řepku, ovšem v místě, kde předtím šest let nebyla, tedy přesně v rytmu, kdy je půde prospěšná. A vedle obhospodařovaných polí vysadil dvanáctimetrový krmný biopás s peluškou, krmnou pohankou, prosem tak důležitým pro ptactvo, ovšem a dalšími doplňkovými rostlinami. Když se sklídí hlavní plodina, zůstává v poli pro zvěř malá oáza, která zároveň brání odplavování půdy. Naštěstí i na tyto biopásy už dnes státní vyčleňuje podporu. Přesto se, s podporou i bez ní, daří agrolesnickými kulturami, biopásy či alejemi stromů přerušovat nekonečné lány jen velmi pozvolna – tempem, které zatím jako by nebralo v potaz sílící ohrožení.

Dědeček Jiřího Michaliska, agronom Karel, se ve stejné lokalitě jako dnes jeho vnuk dříve staral o sedm tisíc hektarů půdy. Na 400 hektarech se pěstovaly brambory. „Dnes tu nenajdete ani hektar brambor. My jsme přitom historicky řepařsko-bramborová oblast. Ale nepěstuje se tu řepa a nedají se tu už pěstovat ani brambory, které jsou erozně ohroženou plodinou,“ povzdechne si Jiří Michalisko. Důvodem je podle něj nedostatek organické hmoty v půdě, která je v létě, kdy brambory potřebují vláhu, aby nabíraly objem, vysušená na troud. Dědovi spláchl déšť pole s brambory jednou. Podruhé zasadil do nejmírnějšího svahu brambory a pod ně i nad ně obilí a už se nikdy nic podobného nestalo. Pro dnešní velké podniky je to ale komplikace. I podle jeho názoru je to důsledek špatně nastavené dotační politiky, neboť zemědělec by měl být především hospodář, pečovatel a tvůrce krajiny a za tuto službu by se mu mělo od státu dostat podpory.

Jenže dnes jsou dotace spíše kompenzační platbou za plošné užívání půdy, na které se průmyslově vyrábí potraviny. Souhlasí s ním i profesor Zdeněk Žalud

Po suchých letech 2013 a 2015 nakoupil Jiří Michalisko tisícilitrové barely, do kterých na své farmě v Jakartovicích na Opavsku jímá dešťovou vodu ze střech pro napájení dobytka a oplachování strojů (nahore).

Na žádné z pastvin pro dobytek nechýbí stromy, které ochrání před sluncem trávu i zvířata (dole).

FOTO: HN - JIŘÍ ZERZOŇ

z Mendelovy univerzity v Brně. „Nezpochybňuji potřebnost dotací pro stabilizaci zemědělství jako velmi náchylného a strategického sektoru, který by neměl být jen pod vlivem trhu, neboť ten často nebere ohled na mimoprodukční funkce. Ale velká část dotací je vyplácena za obhospodařovanou plochu. Proč ne za dobře obhospodařovanou plochu, kde je půda bez utužení, bez eroze, se schopností zadržet vodu na ní spadlou? Lze zvážit i vyšší podporu pozemkových úprav, které řeší jak majetkové vztahy, tak funkčnost krajiny,“ nabízí profesor Žalud a dodává, že všechny změny vedoucí k nápravě u nás neskutečně dlouho trvají.

„Dnešní zemědělství je vlastně taková hydroponie. Půda je jen stojan, do kterého se lejí mikroprvky, makroprvky a živiny, aby se tam urodily nějaké rostliny. A když je půda ve svažitém terénu, tak ji odnese první srážka nad 20 mm během dvou hodin, což není žádný výjimečný déšť,“ mračí se Jiří Michalisko. Protože vlastní dobytek, má k dispozici organické hnojivo. Jenže jinde prostě není, počty dobytka v Česku klesly na třetinu stavu, který byl před rokem 1989. Krávy totiž potřebují trávu. A té je málo, protože místo luk a vojtěšky máme pole s průmyslovými plodinami.

Půda je jako houba

„Když dáte půdě organické hnojivo, při dešti se chová jako houba. Pokud je půda bez organiky, mrtvá, a navíc zhutněná tak, že k jejímu obhospodařování potřebujeme čím dál silnější a těžší techniku, která ji dále zhutňuje, tak z ní voda prostě steče. A ještě spláchne z rostlin různé ošetřující chemikálie, které odnese do vodních nádrží. V půdě potřebujete žížaly a krtky, aby tam dělali tunýlky, kterými se voda vsákne do země. A také stromy, které půdu chrání. Každý strom je taková malá klimatická jednotka,“ horuje Jiří Michalisko a jeho pozemky podle toho také vypadají. Kořenový systém stromů rozrušuje i hodně zhutněnou půdu, a opět tak umožňuje vodě vsakovat. Listí je výborné organické hnojivo, a navíc i další krmivo. A stín stromů si užívají i zvířata na pastvě, kde jsou krávy, ovce i kozy farmáře z Jakartovic od jara do podzimu.

Že je nějaký problém s vodou v krajině, si Jiří Michalisko poprvé uvědomil v roce 2013. Dům, který kdysi býval součástí gruntu a rodina Michaliskových se do něj nastěhovala krátce po válce, se zásobuje vodou z jedné studny. Je hluboká devět metrů, hladina vody bývala většinou ve čtyřech metrech. I ve chvílích, kdy byla celá vesnice na suchu, si mohli sousedé kdykoliv napumpovat do svých věder. Vodou ze studny se napájel také dobytek na statku. Před šesti lety bylo poprvé nutné spustit o metr níže čerpadlo, v roce 2015 se posouvalo o další dva metry. „Hned jsem na celý statek kupoval tisícilitrové barely, do kterých jímám srážkovou vodu ze střech a napájím s ní dobytek,“ líčí Jiří Michalisko.

Velkou zkouškou pro zemědělce byl i loňský suchý rok. Zvláště chovatelé zažili krušné časy, protože nedostatek srážek se projevil dramaticky nižšími výnosy sena. Ceny balíků, které se dříve daly koupit třeba i za 300 korun, vystoupaly na 1500 i 2000 korun. Z 22 hektarů sklídl Jiří Michalisko při první seči 164 balíků sena, druhá seč už se kvůli suchu prostě nekonala. Přitom v roce 2014 měl po první seči 360 balíků, v suchém roce 2015 jich bylo 200, v roce 2016 celkem 330 a o rok později 300. Po loňském propadu došly všechny zásoby. Farmář dokonce musel zredukovat počty dobytka z 19 na 12. Teď zkrmuje poslední loňské balíky sena a doufá, že deště, které přišly v květnu po suchém dubnu, ještě chvíli vydrží. „I přes dubnový výpadek vláhy zdvojnásobila tráva po několika deštivých dnech hmotu. Vyhráno ale nemáme,“ říká Jiří Michalisko.

Za pravdu mu dávají i akademici. „Deficit půdní vláhy v povrchové vrstvě půdy do 40 cm na většině území v posledních dnech významně klesl, ale v hlubších vrstvách od 40 do 100 cm se situace prakticky nemění. Živná vegetace spotřebovává aktuální srážkovou vodu na svůj růst a nepouští ji do nižších hloubek. O úplném zažehnutí problémů se suchem díky aktuálním srážkám plošně mluvit nelze, spíše o významné první pomoci přicházející za pět minut dvanáct,“ zmiňuje profesor Žalud.

Shoduje se s profesorem Josefem Soukupem, vedoucím katedry agroekologie a rostlinné produkce České zemědělské univerzity v Praze. „Frontální srážky nestačí saturovat půdní kapacitu a spotřebu rostlin, pouze zabraňují nejhoršímu, že dosycují povrchovou vrstvu půdy,“ vysvětluje profesor Soukup. Přesto dodává zemědělcům naději: „I když je letošní rok z pohledu sucha mnoha klimatologů označován jako horší než ten předchozí, z pohledu agronoma mi připadají porosty méně postižené suchem. Srážky, které nyní přicházejí, nejsou přívalem, vstřebávají se do půdy a nezpůsobují škody na vzházejících porostech erozí či splachem, jako tomu bylo v bouřkách po dlouhotrvajícím suchu v roce minulém.“

Déšť pro své zelené pastviny bude Jiří Michalisko letos velmi nutně potřebovat. Jeho třiatřacet oveček mu dalo 47 jehňat. Ohradníky už jsou rozeřezané, každým dnem půjdou berani, bahnice a jehňata do svých sekci. A v žádné z nich nebudou chybět stromy, které ochrání před sluncem trávu i zvířata.